

ПАЛІЄНКО МИКОЛА ІВАНОВИЧ

1869–1937

Палієнко Микола Іванович – видатний вітчизняний вчений-конституціоналіст та педагог, доктор державного права (1908), академік ВУАН (1930).

Народився у м. Києві. У 1892 р. закінчив юридичний факультет Київського університету і був залишений при ньому професорським стипендіатом.

Вперше заявляє про себе як науковець й педагог М. І. Палієнко своєю пробною лекцією «Сутність адміністративної юстиції і основні риси її організації». У цей період М. І. Палієнко виявляє себе як серйозний учений, здатний вести заочну полеміку з відомими колегами щодо питань походження і сутності права та розвитку вітчизняної державності у напрямку демократизації. Науковій активності сприяє його стажування в Гейдельберзькому, Страсбурзькому й Паризькому університетах (1899-1901 рр.), де він глибоко вивчає проблему державного суверенітету, а потім захищає дисертацію з цієї тематики (1903 р.). Період діяльності М. І. Палієнка в Харківському університеті збігається з суспільно-політичною кризою та революцією 1905-1907 рр., коли зловбоденною стає проблема конституціоналізму. Тоді з'являються праці: «Правова держава й конституціоналізм» (Харків, 1906 р.), «Учення про сутність права та правову зв'язаність держави» (Харків, 1908 р.), «Основні закони і форми правління в Росії» (Харків, 1910 р.), «Правова природа Маніфесту 17 жовтня 1905 р.» (Харків, 1915 р.), «Обласна Автономія й Федерація» (Харків, 1917 р.). Зміст цих праць свідчить про істотний внесок ученого в розробку важливих державно-правових питань – правова держава, природні права людини, соціальна сутність права тощо, які й дотепер залишаються актуальними.

Аналіз наукової спадщини М. І. Палієнко дає право вважати його одним з вітчизняних фундаторів теорії суверенітету держави. Його праця «Проблеми суверенітету сучасної держави», по суті, є своєрідною енциклопедією вчення про суверенітет – вона досить часто використовується сучасними правознавцями як теоретичне підґрунтя для наукових досліджень.

Теорія суверенітету М. І. Палієнка спирається на узагальнення державно-правової практики власної країни та інших держав світу. Концептуальні засади цієї теорії є прогресивними, демократичними, бо будуються на принципах парламентаризму, поділу влади у державі, правовій визначеності суверенітету.

М. І. Палієнко виступав проти ототожнення суверенітету з державною владою. Він стверджував, що носієм державного суверенітету, а отже і

суверенних прав і обов'язків, є не державна влада чи будь-який державний орган, а держава («Суверенітет є якістю самої держави»). Саме держава як

носієм суверенних прав і обов'язків формує і здійснює всередині країни свою вищу верховну владу, яка є її «правовою владою», бо «не може бути юридично обмежена правом іншої держави».

Він одним з перших у вітчизняній науці виступає проти «подільності суверенітету», визначає його як єдиний і монолітний, оскільки його суб'єктом, носієм (в залежності від виду суверенітету) є народ, держава.

Наукова спадщина М. І. Палієнка багатогранна й представлена і іншими проблемами, зокрема, такими як громадянство, правова держава, праворозуміння, походження права, сутність права та ін.

